

821.161.2

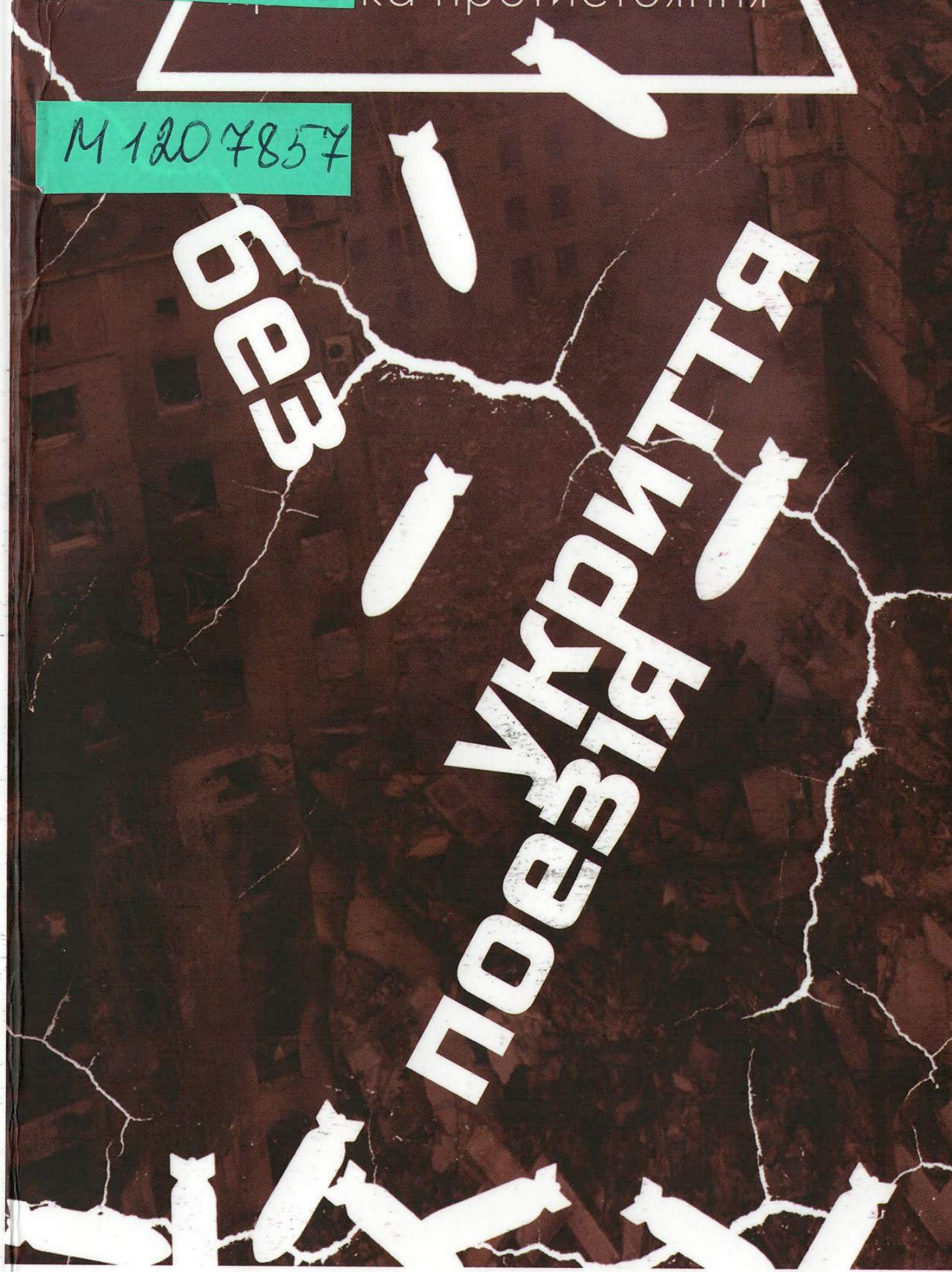
П45

ка протистояння

M 1207857

Без

РАТНИЦЬКА
ПОСВІДЧЕННЯ

УДК 821.161.2

П 45

Поезія без укриття: антологія / упоряд. Надія Гармазій. – Брустури : Дискурсус, 2022. – 240 с.

ISBN 978-617-7236-91-6

«Поезія без укриття» – це художня фіксація вражень першого місяця повномасштабної війни. Це погляд на війну зсередини і зовні. Ці рядки зароджувалися під гул сирен в укриттях, під гуркотняву коліщат евакуаційних потягів, і разом з тим – це вірші тих, хто бореться за перемогу і на передовій, і у слові. Перед вами – антологія всенародного протистояння, поезія, що виходить з укриття й вільно простує у світ як пам'ять про загиблих, як підтримка наших захисників, як хроніка війни, переосмислена на рівні болю, що робить нас незламними.

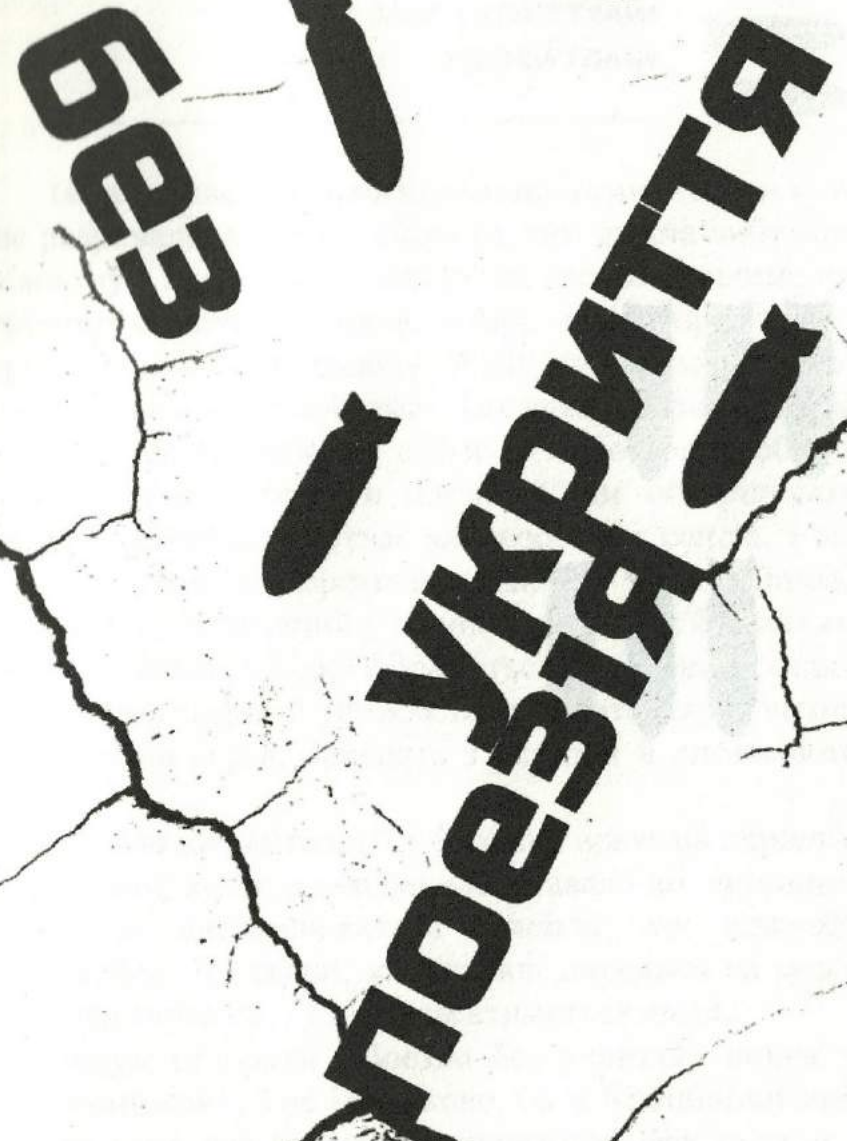
У книзі представлено вірші 70 українських поетів.

Твори публікуються в авторській редакції.

© Надія Гармазій, ідея проекту,
впорядкування, передмова, 2022

© Ірена Яніцька, обкладинка,
художнє оформлення, 2022

© Дискурсус, видання, 2022

без
укриття
поезія

24 березня 2022 року
м. Кропивницький

Між укриттями і ракетами

Не всі з нас є антивоєнними поетами. Та чим гучніше розривалися ворожі снаряди, тим дужче вибухала в кожному з нас Україна. Вибухала словом, свідомо чи несвідомо стаючи хронікою війни, трансформованою на рівні художнього досвіду. У цій книзі нас єднає не війна, а любов до нашої землі. Так влаштована людина, що здатна адаптуватися й стати до боротьби, щоби за будь-яких умов зберегти життя. Коли обстрілюють ракетами, дійсність набуває випрозорених сенсів, а ми звикаємо жити й боротися за нових умов. Однак, досвід війни, отриманий у перші тижні, стає безцінним набутком, бо сам по собі формується в межовому стані. Жах витісняє пафос й унеможливорює патетику, а вірші, як кулеметна черга, виходять з укриття й сповнюють силою.

Метою цієї антології є фіксація вражень першого місяця війни, коли індивідуальне ставало колективним і водночас висловлювалися важливі для кожного автора сенси. Це твори, які справді писалися на межі. Так не писалося *до*, і так не писатиметься *після*.

Задум створити «Поезію без укриття» виник у Кропивницькому. І не випадково, бо ж Кропивницький сьогодні став для багатьох прихистком між сходом і заходом, став тим серцем, що пульсує разом з усіма

окупованими населеними пунктами. І нині, коли географічний поділ визначають кулі, а межі регіонів розмито вимушеними переміщеннями і спільним болем, ми стаємо як ніколи єдиними, бо кожен із нас – це Україна. Ця збірка по-справжньому народна, бо об'єднала авторів дуже різних за віком, родом занять, життєвим досвідом, стилем і рівнем віршування. Це твори і цивільних, і військових; тих, хто вимушено покинув свій дім, і тих, чий дім став оазою для когось; тих, чий місто були окупованими, і тих, хто з першого дня війни став волонтером, добровольцем, вступив до ТрО чи в складі ЗСУ захищає наш український світ... У збірці представлені твори поетів із Бучі, Ірпеня, Борисполя, Білої Церкви, Києва, Чернігова, Сум, Харкова, Полтави, Черкас, Хмельницького, Рівного, Луцька, Львова, Ужгорода, Івано-Франківська, Тернополя, Чернівців, Вінниці, Кропивницького, Дніпра, Миколаєва, Херсона і багатьох інших міст, містечок і сіл нашої країни. Є й у збірці вірші Інни Каліни, що вже 20 років мешкає у німецькому місті Ганновер і весь цей час популяризує нашу культуру за кордоном, підтримуючи Україну в дні війни.

Безперечно, ця антологія могла бути значно більшою за обсягом, і представити дуже багато яскравих і самобутніх митців. Але «Поезія без укриття», може, – один із небагатьох соціокультурних проектів, що має за мету не популяризувати автора, а зафіксувати поетичне осягнення перших тижнів війни. Переконана, що подібні книги з'являтимуться ще і ще, бо слово – це також фронт. Мине час – і ці тексти

стануть матеріалом для дослідження історії нашої незламності в розрізі феномена колективного мислення, української синергії.

Перший місяць війни окреслив нові часопросторові координати й духовні орієнтири. Ми запам'ятали цей період як вимір, коли *«повітряна тривога не залишає місця всім іншим видам тривоги»* (Г. Крук). Тепер у нас немає звичайного календаря, а є *«тринадцяте збройня»* (І. Астапенко) і розуміння того, що *«двадцять четверте лютого сталося вчора»* (Т. Власова), а прощена неділя стала для багатьох непрощеною (Н. Гармазій, М. Джус, О. Ірванець, О. Лисак). Бо як можна пробачити, поглянувши на *«дівчинку без ручки»* (Є. Красніченко), на дитину, якій *«була потрібна лиш вода»* (Д. Бірзул); як пробачити, що *«Тані із Маріуполя буде назавжди сім»* (Г. Кревська)...

Цікаво осмислити й жанрову спрямованість цих текстів. Упадають в око сатирично-викривальні й гнівні інвективи проти маленького гномика (В. Могилюк) і мавпутіна (С. Обрій). Відбито в поетичній хроніці й біль нашої втрати, жертвності тих, хто собою закryw небо, тому так багато віршів-присвят загиблим волонтерам і воїнам (Я. Карпець, А. Царук). Та ще більше поезій, написаних на межі свідомого й несвідомого молитовного замовляння, бо слово – оберіг (О. Архангельський, В. Бричкова-Абу Кадум, О. Могильда)...

Символічним і знаковим є абсолютно не художній, а цілком реальний контраст: на фоні розтро-

Топче ряст переможна весна

Антоніна
КОРІНЬ

Україно, ряст – це твій бронезилет.
 Блискучих сонечок на Ковалівці так багато.
 Можливо, головне вони віщують свято.
 ...Коханню першому малесенький букет
 Солдат у парку соромливо хоче рвати.
 Присів і озирнувся – не з руки:
 Навколо топчуть ряст жінки й чоловіки,
 Весні радіють і маленькі діти.
 Казарми ж поруч у тривогу вдіті
 Так само, як міста і наші села...
 Солдат всміхнувся і зробив їй селфі.
 Раюю в парку я, де квітне перший ряст.
 Ну як це життєдайне диво красти?!
 В Чернігові та Харкові немає місця рясту,
 А в Кропивницькому, хоч місяць скрізь війна,
 В парк Ковалівський шле нам ряст весна.
 Народ України вічно топче ряст...
 А Київ вибуха, а Маріуполь догоря...
 Та зійде переможеньки зоря!
 І будем довго жить, хоча і вмившись кров'ю.
 ...Крізь дим дерев, де мав би бути цвіт,
 По рясту йди, Україно, не по зойках.
 Себе врятуємо, а також білий світ,
 Який наповнимо свободою й красою.

Єлизавета
КРАСНІЧЕНКО

Колись закінчиться війна.
 Жінки одягнуть розкішні сукні,
 Замажуть зморшки тоналкою,
 Зафарбують сивину фарбою,
 І будуть посміхатися широкою посмішкою,
 Сповненою зваби і краси.
 Колись закінчиться війна.
 Чоловіки повернуться домів,
 Одягнуть смокінги і костюми,
 Візьмуть своїх панянок за руки,
 І поведуть до ресторанів і парків.
 Колись закінчиться війна.
 Сусідів в нас більше не буде.
 Ми Європа. Центр Європи!
 З європейськими сквериками,
 Цінностями і вай-фаєм у парках...

Війна наступила. Болюча
 Ця дівчинка. Втратила. Ручку.
 Комусь мир і рай вже наскучив?
 Поглянь на дитину. Без ручки.

Весна йде кривава. Квітуха
 Дитина, дитина без ручки!

Сергій
ГЕЙКО

Ми переможемо!

За волю б'ється Україна,
Весь прогресивний світ – за нас!
Рашистська наволоч загине,
Новий настане, світлий час!

Незламні Суми, Харків, Київ,
Чернігів шле палкий привіт!
А вороги від жаху виють,
Ідуть рядами на той світ.

Народ і армія – єдині,
Не переможе нас ніхто!
І знову буде в Україні
І мир, і щастя, і добро!

Тим, хто вимушено покинув рідний дім

Зігнала з рідних місць лиха година,
Як часу відлік почала війна.
Та прихисток дає уся Вкраїна –
Вона ж бо найрідніша і одна!

Розкрилась паща хижого ведмедя,
В міста і села зуби уп'ялись,
Хотів зламати Європи осереддя –
Та, ухопивши, мало не вдавивсь.

Ніч яка місячна, зоряна, ясна –
Видно, хоч голки збирай!
Вийдем зі зброєю, сильні й нескорені –
Десь причаївся москаль!

Підем дорогою, понад левадами –
Бо на своїй ми землі!
А коли стрінемось із колорадами –
Ляжуть вони на ріллі!

Небо незміряне, зорями всипане –
Що то за божа краса!
Підуть у пекло злочинці розбиті,
Зникнуть, як вранці роса.

Може, так станеться, буде багато їх –
Хутко усіх переб'єм!
Хто налякається і заховається –
Знайдем, в полон заберем!